

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЙЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 38 (893) Верасень, 1965 г.

Год выдання 10-ы
Цана 2 кап.

Фот. А. Змітровіча.

ПЯЦЬ СПАДАРОЖНІКАЎ АДНОЙ РАКЕТАЙ ПАВЕДАМЛЕННЕ ТАСС

З верасня 1965 года ў Саветскім Саюзе зроблен запуск штучных спадарожнікаў Зямлі «Космас-80», «Космас-81», «Космас-82», «Космас-83» і «Космас-84».

Выяўленне на арбіту ўсіх п'яти спадарожнікаў ажыццэўлена адной ракетай-носьбітам.

На спадарожніках устаноўлена надзвуквая апаратура, прызначаная для працягу даследавання касмічнай прасторы ў адпаведнасці з праграмай, аб'яўленай ТАСС 16 сакавіка 1962 года.

У якасці бартавой сістэмы энергаснабжэння на адным са спадарожнікаў выкарыстоўваецца электрастанцыя,

якая працуе на энергіі, што выдзяляецца радыеактыўным ізатопаў, пры гэтым прыняты меры, якія паўмясцо выключаюць магчымасць распаўсюджвання радыеактыўнага ізатопа ў атмасферы або на паверхні Зямлі.

Рух усіх п'яти спадарожнікаў праходзіць па арбітах, блізкіх да кругавых, вышэйняй каля 1500 кіламетраў; перыяд абарачэння 116,6 мінуты; нахіл арбіты—56 градусаў.

Апаратура, устаноўленая на спадарожніках, працуе нармальна. Каардынацыйна-вылічальны цэнтр вядзе апрацоўку паступаючай інфармацыі.

НА РОДНАЙ ЗЯМЛІ

З самалёта выходзяць пажылыя людзі. На вачах — слёзы вусны шэлчуць:

— Радзіма!
Не бачылі яны яе дзесяці год. Выехалі маладымі, а ўбачылі зноў яе ўжо на схіле год.

Ля трапу іх чакаюць родныя, у большасці вясковыя людзі, такога ж узросту, як і прыехаўшыя. Яны пільна ўглядаюцца ў твары пасажыраў, стараюцца распазнаць сваіх братоў, сясцёр. Да пажылога чалавека падыходзіць вясковая жанчына.

— Іосіфа Конава не ведаеце, ёсць ён тут?...

На твары чалавека здзіўленне.

— Конаў? Гэта ж я...

Жанчына кідаецца на шыю чалавеку:

— Браток!

— Яўгеня, ты?...

Навокал адбываецца тое ж: воклічы радасці і слёзы.

У гэты момант у памяці людзей пралітаюць дзесяці нялёгкіх, а часам і вельмі цяжкіх год.

Прамытымі слязамі вачыма нашы землякі глядзяць навокал.

— Але ж тут нікога не пазнаць. Усё новае, прыгожае.

Шмат такіх сцен адбывалася сёлета на Мінскім аэрадроме, Брэсцкім і Мінскім вакзалах. Тая, аб якой ідзе гутарка, адбылася ў пачатку верасня. Гасцямі былі нашы землякі са Злучаных Штатаў Амерыкі. Сем дзён яны гасцілі ў Мінску, агледзелі горад, былі на прадпрыемствах, у школах, музеех, ездзілі ў саўгас, сустракаліся са сваякамі, наведвалі родныя вёскі.

— Цяпер мы маем аб чым сказаць. Бачылі ўсё сваімі вачыма, — гавораць турысты.

А бачылі яны не толькі тое, што іх радавала як патрыётаў сваёй Радзімы. Заўважалі землякі і нашы недахопы. Яны не сапсавалі агульнага добрага ўражання. Конаву, напрыклад, які наведваў родную вёску Завушніцы, хацелася б, каб там вуліца была брукаваная, каб хутчэй зніклі старыя дамы, якія сям-там яшчэ стаяць.

— Але ўбачыўшы новыя збудаванні, дастатак у хатах, я веру, што з часам будзе і ў Завушніцах брукаваная вуліца,

— сказаў ён, выступаючы на банкце.

Другі наш зямляк Іван Журыд быў вельмі задаволены ўсім. Выказаў ён гэта літаральна такімі словамі:

— Мае землякі забяспечаны ўсім: хлебам, навукай, аховай здароўя.

А вось думкі нашай зямлячкі Яўгеніі Дмітрук:

— У мяне ёсць дзеці. Яны вучацца. Але я ўбачыла, што тут моладзь мае вялікія перспектывы, якіх, на жаль, не мае наша моладзь.

Людзям простым цяжка выказаць словамі ўсё тое, што яны адчулі ў час падарожжа па роднай зямлі. Іх задавальненне можна было ўбачыць асабліва ў час выступлення старшыні Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за мяжой народнага артыста БССР Рыгора Раманавіча Шырмы. Усіх моцна кранулі яго словы:

— У В'етнаме дзіця, настрашанае налётамі амерыканскіх бамбардзіроўшчыкаў, сказала маці: «Мама, я хачу туды, дзе няма неба».

Над намі мірнае неба Радзімы. Мы, можа, больш за ўсіх адчулі, што такое вайна. І мы хочам, каб усе людзі цешыліся, а не баяліся неба.

Шмат сардэчных слоў сказаў у сваім выступленні Канстанцін Радзі:

— Ці не здаецца вам сімвалічным, што савецкі народ, які ўмеў так мужна змагацца за волю, які ўмеў валодаць зброяй і трымаць яе напачатку, з такой жа ўпартасцю дамагаецца міру. Мы ўсе тут чулі на фабрыках, на заводах, у школах, па радыё, у гутарцы з сваякамі: «Мы хочам міру». Савецкія людзі хочуць міру, і мы павінны, як і яны, там, у Амерыцы, змагацца за мір.

Сардэчны пацалунак, якім абмяняліся кіраўнік групы турыстаў-землякоў Канстанцін Радзі са старшыняй Таварыства Рыгорам Шырмай (верхні здымак) быў выказаннем братэрскіх адносін да нашых землякоў і надзеяй, што там, сярод амерыканскага працавітага народа, нашы землякі будуць мацаваць дружбу.

На ніжнім здымку—турысты ў саўгасе «Чырвоная Зорка».

Урачыста і мнагалюдна было ўдзень 9 верасня на вуліцах сталіцы Савецкай Беларусі. Мінчане сардэчна сустракалі партыйна-дзяржаўную дэлегацыю Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі на чале з Першым сакратаром Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Чэхаславакіі, Прэзідэнтам Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі таварышам Антанінам Новатным, якая знаходзіцца ў Савецкім Саюзе з афіцыйным візітам.

На здымку: мінчане вітаюць пасланцоў братняга чэхаславацкага народа.
Фота У. Кітаса, Л. Эйдзіна.
Л. Палковіча.

пагзеі людзі акты

У саўгасе «Ціманова» Клімавіцкага раёна днём і ноччу чуваць рокат матораў самаходных камбайнаў і трактараў. Паспяхова вядзецца ў гаспадарцы ўборка збажыны і загатоўка кармоў для жывёлы. Тут ужо ўбралі лубін і кукурузу, засілавалі больш 2 тысяч тон каштоўных кармоў.

Шырокае прымяненне знайшлі дэталі з капрону і карбаліту на Магілёўскім заводзе штучнага валакна. Для серыйнай вытворчасці іх на прадпрыемстве створан спецыяльны ўчастак.

НА ЗДЫМКУ: апаратчыца-прэсоўшчыца Ларыса САДОЎСКАЯ правярае якасць дэталю.

БЕРЛІН. У Заходнім Берліне быў праведзены тыдзень памяці ахвяр фашысцкага дэспатызму. Шматлікія гірлянды і букеты кветак можна было бачыць у гэтыя дні ля помнікаў удзельнікам антыфашысцкага руху, якія загінулі ад рук гітлераўскіх катаў. Масавы ўскладанне вяноў адбылося ля памятнага месца Плетцэнзе, дзе ў 1933—1945 гадах былі закатаваны і забіты тысячы барацьбітоў антыфашысцкага руху ў Германіі і руху Супраціўлення ў захопленых гітлераўскімі войскамі краінах. У прыватнасці, тут загінуў нацыянальны герой Чэхаславакіі Юліус Фучык.

ГДАНЬСК. Гданьскія суднабудаўнікі перадалі Савецкаму Саюзу рыбапрацоўчую базу «Фрыдэрык Шапен» грузападымальнасцю 10 тысяч тон.

ВАРШАВА. Сюды прыбыла арыгінальная «выстаўка на колах». На плошчы Перамогі экспануюцца найноўшыя савецкія аўтамабілі «Масквіч-408», сучасныя грузавікі «ЗІЛ», аўтамабілі спецыяльнага прызначэння, матацыклы, абсталяванне для гаражоў і рамонтных майстэрняў. Выстаўка мае вялікі поспех.

ТОКІО. У Савецкі Саюз па запрашэнні Акадэміі навук СССР адбыла дэлегацыя японскіх эканамістаў на чале з Сігэнары Сакураі. Японскія эканамісты маюць намер азнаёміцца з савецкай эканомікай і абмяняцца думкамі са сваімі калегамі па пытаннях сацыяльна-эканамічных навук. Праграмай іх знаходжання ў СССР прадугледжваецца таксама чытанне членамі дэлегацыі лекцый аб японскай эканоміцы.

НЬЮ-ІОРК. Мексіканскае грузавае судна «Эльмехікана», зафрахтаванае ўрадам ЗША для перавозкі зброі ў В'етнам, вышла з порта Окленд без ваеннага груза. Экіпаж карабля адмовіўся перавозіць зброю.

САФІЯ. Тут падпісана пагадненне паміж Усесаюзным аб'яднаннем «Машынаэкспарт» і балгарскім гандлёвым прадпры-

РЭЧЫЦА

Брыгада бурлышчыкаў майстра В. Няўдачанкі закончыла бурэнне нафтавай шчыліны № 9 у раёне вёскі Капораўка. На глыбіні 2762 метры ўскрыты нафтаносны гарызонт. Забіў яшчэ адзін магутны фантан чорнага золата.

СМАЛЯВІЧЫ

Буйнейшая ў рэспубліцы фабрыка, разлічаная на адкорм трох мільёнаў бройлераў у год, будзеца ў Смалявіцкім раёне. На будаўнічай пляцоўцы ўзводзіцца больш 50 аб'ектаў: птушнікі, кармакухня, склад канцэнтратаў, даламожныя памяшканні і цэхі, інкубатарны корпус. Побач з фабрыкай будзеца завод камбінаваных кармоў для птушкі. Магутнасць яго — 200 тон кармоў у суткі.

ЖОДЗІНА

Беларускі аўтамабільны завод адправіў Раздольскаму горнахімічнаму камбінату Львоўскай вобласці партыю 27-тонных самазвалаў «БелАЗ-540». Серыйны выпуск гэтых машын на прадпрыемстве пачаўся сёлета. «БелАЗ-540» за кароткі час заваяваў вялікую папулярнасць. Нядаўна новы гігант адпраўлен за межы нашай Радзімы, на юбілейную выстаўку ў Чэхаславакію, у горад Брно.

Да канца года «БелАЗы» пойдучь па 70 адрасах нашай краіны і зарубежных дзяржаў. Яны заменяць знімаемы з вытворчасці 25-тонны аўтасамазвал.

емствам «Машынаімпарт» аб пакупцы ў СССР розных будаўнічых машын і пад'ёмна-транспартнага абсталявання. Як паведамляе агенства БТА, машыны будуць пастаўлены ў 1966 годзе.

САНТ'ЯГА. У чылійскую сталіцу прыбыў спецыяльны савецкі самалёт «ІЛ-18», які даставіў медыкаменты, прадукты харчавання і адзенне—дар савецкага Чырвонага Крыжа і Чырвонага Паўмесяца чылійскаму насельніцтву, пацярпеўшаму ад стыхійнага бедства.

ПЕКІН. У дзень 20-й гадавіны разгрому японскіх мілітарыстаў супрацоўнікі савецкага пасольства ў Кітайскай Народнай Рэспубліцы ўсклалі вянок на магілу савецкіх лётчыкаў-добраахвотнікаў у горадзе Ухані. На цырымоніі ўскладання прысутнічаў супрацоўнік народнага камітэта правінцыі Хубэй.

У гады вайны японскіх мілітарыстаў супраць Кітая савецкія лётчыкі-добраахвотнікі побач з кітайцамі наносілі паветраныя ўдары па агрэсарах, дапамагаючы кітайскаму народу ў яго барацьбе за свабоду і незалежнасць. Многія з іх аддалі сваё жыццё ў імя гэтай вялікай справы. Пасля вызвалення Кітая астанкі загінуўшых савецкіх лётчыкаў былі захаваны ва уханьскім парку «Вызваленне». Тут побач з брацкай магілай у знак удзячнасці кітайскага народа савецкім лётчыкам-героям пастаўлен манумент.

КАНБЕРА. У адным з пясчаных кар'ераў паблізу Мельбурна выяўлены косці чалавека, які жыў, як сцвярджаюць мясцовыя археолагі, 9 000 гадоў назад. Гэта ж пацвярджаюць і знойдзеныя вакол вёскі рэчы.

Характэрна, што 25 гадоў назад недалёка адсюль быў знойдзены чэрап абарыгена, узрост якога пасля стараннага даследавання быў таксама вызначан у 9 000 гадоў.

Археолагі Мельбурна гавораць, што знойдзены шкілет з'яўляецца унікальным і самым старэйшым з усіх вядомых у Аўстраліі.

КІРАЎСК

Вуліца навасельцаў з'явілася нядаўна ў вёсцы Скрыпліца саўгаса імя Кірава. Першыя шэсць дамоў ужо заселены. Да лета будзе пабудавана яшчэ два васьмікватэрныя дамы. На вуліцы высаджана каля дзвюх тысяч дрэўцаў.

КОБРЫН

8 вытворчых і культурна-бытвых будынкаў адначасова ўзводзіць калгас «Зара». Гэта—тыпавыя жывёлагадоўчыя памяшканні і гараж, школы і клубы. Намечана абсталяваць свой санаторый.

МІНСК

Залы мастацкага музея БССР заняты новай экспазіцыяй. У верасні тут адкрылася выстаўка «Мастацтва — дзецям», у якой прымаюць удзел 108 жывапісцаў, скульптараў, графікаў і майстроў-прыкладнікаў рэспублікі. Яны прадставілі 244 работы, з якіх большасць падрыхтавана спецыяльна да гэтай выстаўкі.

ІВАНАВА

Тут адкрыта дзіцячая музычная школа. У ёй будзе працаваць чатыры класы — фартэпіяна, акардэона, баяна і духовых інструментаў.

РАГАЧОУ

Некалькі дзён на Рагачоўшчыне знаходзілася сельскагаспадарчая навуковая дэлегацыя з Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Замежныя госці цікавіліся пытаннямі лубнізацыі. Дэлегацыя пабывала ў эксперыментальнай базе «Доўск», дзе азнаёмілася з аграэхнікай вырошчвання і насенняводствам лубіны, арганізацыяй уборкі і сіласавання гэтай культуры. Нямецкія сябры наведлі рад іншых гаспадарак раёна. Яны цікавіліся жыццём і працай хлебарабоў, падзяліліся сваім вопытам.

МІНСК

У азнаменаванне стагоддзя з дня нараджэння Яна Райніса (1865—1965) выканком Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных вырашыў адной з новых вуліц Заводскага раёна сталіцы прысвоіць імя Яна Райніса.

ЧЭРВЕНЬ

Па ініцыятыве камітэта прафсаюза на базе піянерскага лагера «Зубронак» ля Волмы адкрыт дом адпачынку мінскіх аўтамабілебудаўнікоў. Новая здраўніца прыняла першых адпачываючых: сто рабочых служачых з цэхаў і адрэзаў заводу.

ЛУНІНЕЦ

Нядаўна сваякі і суседзі павіншавалі старэйшага калгасніка сельгасарцелі імя Кірава Цімафея Паўлавіча Койку са стагоддзем з дня нараджэння, пажадалі яму добрага здароўя.

Яшчэ не так даўно Цімафей Паўлавіч працаваў у калгасе. Цяпер ён пенсіянер.

Сям'я герояў

Ахутаў зямлю змрок, на небе высыпалі зоркі, і сняя ноч патушыла агні ў вялікіх гарадах і ў маленькіх вёсках. Апусцішы галовы на набітыя добрымі снамі падушкі, спяць унукі Аляксандр і Ева.

А Наталлі Паўлаўне Пуцэйка штосьці не спадаў у гэту ноч. Расхвалывалі ўспаміны. Дзеці, дзеці — Міхаіл, Фёдар, Іван, Надзя!.. Калі б не вайна, хадзілі б яны цяпер сярод нас, прадавалі, смяяліся, слухалі музыку, гадавалі дачок і сыноў...

Наталля Паўлаўна жыла ў вёсцы Раўкуцэвічы, працавала ў калгасе, а дзеці дапамагалі ёй і вучыліся. Фёдар настаўнічаў у вёсцы Сяльцы. Надзя працавала ў друкарні ў Мінску. Калі пачалася вайна, старэйшы — Міхась служыў у арміі. Пайшлі на фронт абараняць радзіму яго браты Фёдар і Іван.

Надзя часта з Мінска прыходзіла пешшу дадому, прыносіла з сабой лістоўкі, рас-

казвала, што робіцца на фронце. У сорак другім годзе, у кастрычніку, арыштавала яе гестапа. Не вярнуўся з фронту Міхаська, загінулі Фёдар і Іван.

Апошні раз Міхась быў дома, як толькі Раўкуцэвічы вызваліла Чырвоная Армія. Шоў па вуліцы такі вясёлы, дужы, прыгожы. Пабыў дзень дома і паехаў. Не дажыў ён да перамогі ўсяго дзевятнаццаці дзён.

Дзяржава акружыла клопатамі салдацкую маці. У гарадскім пасёлку Заслаўе, што на Міншчыне, ёй пабудавалі дом, назначылі пенсію. Школьнікі кожнай вясной садзіць у яе гародчыку вярціні — ружовыя вярціні... Іх так любілі Надзя, Іван, Фёдар, Міхаська...

Калі Наталлі Паўлаўне споўнілася восемдзят год, Міністр абароны Савецкага Саюза Маршал Малиноўскі прыслаў ёй віншаванне:

«Дарагая Наталля Паўлаўна!

Ад імя савецкіх воінаў мы горача і сардэчна віншуем Вас, выдатную прадаўніцу і патрыётку, з Вашым юбіле-

ем — васьмідзесяцігоддзем з дня нараджэння.

У справах Вашага вялікага жыцця самай высокай павагі заслугоўвае тое, што Вы выхавалі сваіх дзяцей дастойнымі грамадзянамі сацыялістычнай Айчыны.

Мы ведаем, што Вашы сыны Міхаіл, Іван, Фёдар і дачка Надзя ў гады вайны праявілі мужнасць і доблесць у барацьбе з фашысцкімі захопнікамі. Яны аддалі жыццё за светлую будучыню савецкага народа, і мы ганарымся іх баявым подзвігам.

У гераічным лесе Вашых дзяцей ярчэй за ўсё праявіліся Вашы высокія душэўныя якасці, светлае аблічча савецкай маці. Самае цудоўнае чалавечае пачуццё — мацірынскую любоў да дзяцей Вы спалучылі з выхаваннем у іх

гатоўнасці да здзяйсненняў высакародных учынкаў у імя Радзімы.

За гэта мы выказваем Вам глыбокую падзяку.

Жадаем Вам, паважаная Наталля Паўлаўна, добрага здароўя, шчасця і доўгіх год жыцця.

Міністр абароны Савецкага Саюза Маршал Савецкага Саюза Радзівон Малиноўскі. Намеснік начальніка Галоўнага палітычнага ўпраўлення генерал-палкоўнік Яфімаў».

Як жывы, глядзіць на маці з вялікага партрэта мужны адкрыты твар генерала. Гэта старэйшы сын, менавіта дзіцяці Міхаіл Пуцэйка, які

паў смерцю храбрых у красавіку 1945 года.

Побач з ім партрэт сястры Надзі, падпольшчыцы партызанкі. Не адну сотню чыстых бланкаў нямецкіх пашпартаў з пячаткай перадала яна партызанам і гэтым самым выратавала ваеннапалонных і вязняў з гета. На допытках Надзя нікога не выдала. Загінула, як гераіня.

Тут жа партрэты старшага лейтэнанта Фёдара Пуцэйкі і сержанта Івана Пуцэйкі. Такія ж адкрытыя твары, цвёрдыя, суровыя позіркы...

Сям'я... Сям'я герояў, якія аддалі жыццё, каб спакойна спалі дзеці, паклаўшы галоўкі на набітыя добрымі снамі падушкі.

Ул. ГУЛЬКО.

Майстар з Бабруйскай швейнай

Я не адразу знайшла гэтую жанчыну ў швейнай цэху фабрыкі. Мне хацелася яшчэ да знаёмства паглядзець на яе ў час работы, і я папрасіла паказаць участак, на якім працуе Галіна Верас, спадзеючыся, што знайду яе без памылкі.

Начальнік цэха расказаў, што Галіна валодае дасягзай спецыяльнасцямі, што яе прызначылі майстрам участка, дзе вучыцца моладзь. Зразумела, я чакала ўбачыць пажылую, пасівелую кабету, а на мяне глядзела маладая, чорнавалосая жанчына гадоў трыццаці. Прывітаўшыся са мной, яна весела сказала:

— Сёння ў мяне юбілей:

15 год, як працую на фабрыцы. Бачыце, колькі кветак падарылі. А прышла сюды, калі мне было 17. Тады я толькі што скончыла прафесіянальнае вучылішча. Родных у мяне няма: загінулі ў час вайны. На фабрыцы знайшла я добрых і чужых сяброў. Калі пяць гадоў назад я захварэла, Валя Непакой, работніца з другога участка, даглядала маю дачку. Я займаюся ў інстытуце лёгкай прамысловасці. Калі трэба здаваць экзамены, мне зноў дапамагаюць і дома, і тут таварышы.

За 15 год работы на фабрыцы Верас дала пучэўку ў самастойнае жыццё больш як

ста дзяўчатам. Многія з іх нават перагналі сваю настаўніцу. Марыя Колас працуе ў канструктарскім бюро фабрыкі, Вера Паповіч — майстар участка, а Клава Рабіч, самая маладая з былых вучаніц, у гэтым годзе атрымае дыплом інжынера.

Яшчэ мне расказалі, што Галіну двойчы выбіралі ў фабрычны камітэт прафсаюза, грамадскім інспектарам па ахове працы, што яе партрэт вольна ўжо 5 год як змяшчаюць на Дошцы гонару. А нядаўна ёй прысвоілі званне ўдараўніка камуністычнай працы.

С. ВЕНЕНСОН.

Горацкай акадэміі — 125 год

БЕЛАРУСКАЯ ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга сельскагаспадарчай акадэміі 125 год. Больш 20 тысяч спецыялістаў сельскай гаспадаркі падрыхтавала яна за гэты час. Звыш 8 тысяч студэнтаў займаюцца на розных факультэтах вышэйшай навучальнай установы цяпер. Гэта не толькі дзеці розных народаў у нашай шматнацыянальнай радзімы. Вучацца тут таксама пасланцы Дэмакратычнай Рэспублікі В'етнам, Кубы, Венгры.

Юнакам і дзяўчатам створаць ўсе ўмовы для плённай вучобы і адпачынку: абсталяваныя ўсім неабходным лабараторыі, прасторныя аўдыторыі і кабінеты, бібліятэка, утульныя інтэрнаты, спартыўны корпус.

У вышэйшай навучальнай установе студэнты атрымліваюць веды па спецыяльных дысцыплінах, займаюцца даследчай работай. Акадэмія —

гэта буйнейшая ў краіне кузня сельскагаспадарчых кадраў, за гады Савецкай улады яна стала і буйным цэнтрам навукова-даследчай работы. Тут у вучэбна-даследчай гаспадарцы выведзена азімае жыта «партызанскае палешанае». Яго ўраджайнасць — 40 і больш цэнтнераў з гектара. Укараняецца новы гатунак кармавога жойтага лубіну «ВСХА-1» селекцыі дацэнта В. Кавалеўскага. Больш чым 150 гаспадарак Магілёўскай і Гомельскай абласцей атрымалі глебавыя карты і картаграмы, рэкамендацыі выкарыстання арганічных і мінеральных угнаенняў. У гэтай вялікай і вельмі важнай рабоце таксама немалая доля працы калектыву акадэміі. На канкрэтны матэрыялах пішуцца таксама дыпломныя работы студэнтаў. І іх студэнцкія праекты знаходзяць шырокае прымяненне ў калгасах і саўгасах краіны. Па іх ажыццяўляецца асушэнне ба-

лот, будаўніцтва невялікіх плацін, стварэнне штучных вадаёмаў, распрацоўваюцца найбольш рацыянальныя схемы севазваротаў і многае, многае іншае. А ў вольны ад вучобы час студэнты займаюцца ў гуртках мастацкай самадзейнасці, спартыўных секцыях.

...Акадэмія пастаянна расшырае свае межы. Восць і цяпер будаўнікі рыхтуюцца здаць у эксплуатацыю галоўны корпус акадэміі і шматнаварховы інтэрнат для студэнтаў-завочнікаў. Распрацоўваецца праектна-сметная дакументацыя на ўзвядзенне іншых вучэбных і культурна-бытавых пабудов.

На здымку (злева направа): студэнт 4-га курса факультэта аграхіміі і глебазнаўства П. Весялевіч, прафесар Р. Вільдфлуш і аспірант Б. Калько правяраюць вынікі доследу па вывучэнню харчавання раслін.

Сёння в нумере

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Родина! Эти умеленные сединами люди, которые спустились по трапу самолета в Минском аэропорту, не видели ее столетия. Долгие годы мечтали они на чужбине о ее голубом небе, о ее бескрайних просторах, о встрече с родными и близкими. И вот встреча состоялась. Белоруссия приняла земляков-туристов тепло и радушно. Они побывали в школах, университете, в клинике, на заводах, в совхозе, разговаривали с советскими людьми. Единодушное мнение гостей о нашей стране: вы идете к прогрессу, ваши успехи и достижения несомненны. «Мы гордимся своей страной, Ваши успехи — это наши успехи, потому что несмотря ни на что мы русские и русскими останемся навсегда», — говорили туристы. Статьи о пребывании соотечественников из Америки помещены на 1-й и 4-й страницах.

Наталья Павловна Пуцэйко — солдатская мать. В годы Великой Отечественной войны жизнь за Родину отдали четверо ее детей. Но страна не забыла мужественную женщину. Ее окружили заботой и вниманием, назначили пенсию. В день, когда Наталья Павловна исполнилось восемьдесят лет, Министр обороны Советского Союза Маршал Малиновский прислал ей поздравление («СЯМ'Я ГЕРОЯУ»).

«НА ПАЛЕСКИХ НИВАХ» — это рассказ об одном обыкновенном белорусском колхозе на Полесье. На месте старых домов давно выросли новые, с большими окнами, верандами, крытые черепицей. Только за последние годы построены в колхозе два свинарника, четыре коровника, гараж, птичник, школа, механизированный двухэтажный зерносклад, клубы, библиотека, магазин. В этом году с полей собран богатый урожай: 22 центнера озимой пшеницы с гектара, 30 центнеров ячменя, 29 центнеров гороха. Каждый из 118 гектаров льна дал по 5 центнеров льносемян.

Давно отгремели залпы победного салюта, мирная жизнь пришла на нашу землю, и только изредка страшное эхо войны напоминает нам о черных днях фашистской оккупации. «Поляной смерти» называли люди место недалеко от Ивацевич. Там, под землей, остался склад с боеприпасами. На поляне погибло два человека, подорвалось много скота. Группе советских солдат было дано боевое задание — обезвредить снаряды, ликвидировать опасность. Восемь дней рядом со смертью работали саперы, более трехсот снарядов доставили из земли («ПОДЗВИГ НА «ПАЛЯНЕ СМЕРЦІ»).

Не думала, не гадала старая белорусская крестьянка, которая долгими зимними вечерами ткала нехитрое покрывало, что ее внучка за семь часов сможет сделать 18—19 ковров. Да еще каких ковров! Золотистая гамма красок ласкает глаз, и весь ковер как будто излучает солнечный свет. На желтом поле всплывают голубые огоньки льна. Нежные стебли вальсуют и влетают в традиционный белорусский орнамент. Ковры покупаются нарастают в магазинах Белоруссии, Казахстана и Прибалтики, Дальнего Востока и Украины, Кавказа и Средней Азии. Продукция Витебского коврового комбината выходит уже за пределы Советской страны. В Дамаске на международной выставке наши ковры были отмечены дипломом («ЗАЛАТЫМІ РУКАМІ ВІЦЕБСКИХ МАЙСТРОУ»).

Матвей Райцев живет в Англии. Он часто присылает нам свои корреспонденции. В статье «ЛЮБЛЮ НАШ КРАЙ» он рассказывает, как с каждым годом растет авторитет советской страны за рубежом. «Началось это с портрета Гагарина, — рассказывает наш соотечественник Алексей Романович. — Вырезал его из журнала, принес на фабрику и повесил около машины, где работаю. Раньше никто из рабочих со мной почти не говорил, теперь же собеседников у меня хоть отбавляй, и про космос, и про жизнь в Советском Союзе». И еще о том пишет Матвей Райцев, что никогда не забывают они, живущие на чужбине, своей Родины, помнят ее песни. Большим событием в их жизни становится приезд земляков из Советской страны, мечта о возвращении на Родину не покидает их.

МЫ БАЧЫЛІ ПРАГРЭС

Адзінаццатага верасня госці пакінулі Мінск. Схаваўся за гарызантам прыгажун «АН-10». развіталіся паківаўшы крыламі.

— Да пабачэння, Беларусь, да пабачэння, Мінск! Дзякуй таім добрым людзям за гасціннасць і сардэчнасць. Вялікіх поспехаў табе ў мірнай працы! — гаварылі на развітанне нашы землякі — турысты з Амерыкі, якія цэлы тыдзень гасцілі ў рэспубліцы.

...Гэтыя людзі добра памятаюць, што пакідалі яны тут, ад'язджаючы ў Амерыку. Памятаюць той цяжар, што ляжаў на плячах беларускага сяляніна: царскі прыгнёт, паны і падпаны, неўрадлівыя землі, балоты, пастаянная пагроза голаду.

Чаму ж цяпер так радасна глядзіцца іх вочы, чаму такая гордасць на тварах? Што так узрадавала іх?

— Вам падабаецца Мінск, містар Радзі?

— О, не называйце мяне містар, я таварыш. А захапленне Мінскам я не могу нават выказаць. Хіба заўтра свята? Горад такі чысты, прыбраны.

— Не, ён заўсёды такі...

— О, гэта добра!

Сем дзён землякі знаёміліся з нашым жыццём. Пабывалі на заводах, у вёсках, у школах, бальніцах, ва ўніверсітэце, у кінатэатрах, мелі магчымасць знаёміцца і размаўляць з савецкімі людзьмі на прадпрыемствах, у парках, на вуліцах, у атэлі.

Што ж больш за ўсё ўразіла іх, прымусіла задумацца і ацаніць тое, што радыё, тэлебачанне і газеты ЗША падаюць амерыканцам аб Савецкім Саюзе? Гэта нашы людзі, працаўнікі. У нас кожны чалавек займае трывалае месца ў жыцці сваёй краіны, ведае, што патрэбен ёй, што яна клапоціцца аб ім. Не ўсё яшчэ добра ў нас, ёсць цяжкасці. А ў каго іх няма? Толькі ж у нас яны часовыя, і кожны год насё новае дасягненні, новыя здабыткі.

Данііл Федарук і Ольга Федэр за апошнія пяць год у Беларусі другі раз.

— Бачыце вы якія-небудзь змены? — пытаемся ў іх.

— Так, вы ідзеце к прагрэсу, і змены ў вас вялікія ва ўсім. У магазінах тавараў больш, аб чэргах і не ўспамінае ніхто. А самае галоўнае — людзі. Яны такія бадзёрыя, упэўненыя.

Ад гасцей нам часта даводзілася чуць захапленне тым, наколькі хутка наша дзяржава рухаецца ўперад. Яны не аднойчы адзначалі наш прагрэс: у тэхніцы, у сельскай гаспадарцы, у навуцы, у выхаванні падрастаючага пакалення. Яны бачылі, што мы будзем новае грамадства, і яно ім спадабалася.

Для такога грамадства патрэбны добра выхаваныя, усебакова развітыя людзі. Выхаваннем чалавека займаюцца не толькі бацькі, але і школа.

— Якім пытаннем, акрамя агульнай адукацыі, ўдзяляецца ў школе ўвага? — пыталі турысты ў дырэктара мінскай 50-й школы.

— Школа рыхтуе перш за ўсё свядомага, сумленнага чалавека. Вялікая ўвага ўдзяляецца маральнаму, фізічнаму, эстэтычнаму выхаванню дзяцей.

— Ці часта вучні кідаюць школу?

— Такіх выпадкаў амаль не

бывае. Гэта лічыцца надзвычайным здарэннем.

Сярод прыехаўшых многа беларусаў, і іх, натуральна, цікавіць пытанне беларускай мовы. Якраз ім пашанцавала пабываць у рускай школе ў Мінску і ў беларускай, у саўгасе «Чырвоная Зорка». У беларускай школе ўсе прадметы выкладаюцца на беларускай мове, у рускай школе беларуская мова і літаратура вывучаюцца як прадмет. Ва ўніверсітэце прарэктар па навуковай частцы Андрэй Малышаў растлумачыў турыстам, што восемдзесят працэнтаў студэнтаў — гэта юнакі і дзяўчаты з сельскай мясцовасці. Усе яны ведаюць беларускую мову лепш, чым рускую. Экзамены яны могуць здаваць на той мове, якую яны лепш ведаюць.

Расказваючы аб адной са старэйшых навучальных устаноў рэспублікі — універсітэце — Андрэй Якаўлевіч усломніў, як яшчэ год 35 таму назад моладзь трэба было падштурхоўваць, угаварваць вучыцца, а зараз на адно месца на любы факультэт 6—7 чалавек прэтэндэнтаў. Экзаменацыйныя камісіі адбіраюць для вучобы лепшых з лепшых. Зараз на ўсіх факультэтах універсітэта займаецца каля 12 тысяч студэнтаў, і пераважнай большасці дзяржава плоціць стыпендыю.

— Вы, напэўна, памыліліся. Мы ехалі на завод, а гэта ж парк, — турбуецца Вікенцій Трэсак, калі аўтобус спыняецца ля варот Мінскага завода аўтаматычных ліній.

Двор засаджаны маладымі дрэўцамі, кветкамі.

— Гэта для прыгажосці?

— Не толькі для прыгажосці, — усміхаецца дырэктар завода Мікалай Рысянкоў. — Хутэй для здароўя.

У высокіх, светлых цэхах чысціня.

— Як жа вам удаецца яе захоўваць? — зноў не супаківаецца Вікенцій Вікенцьевіч.

— У нас усе рабочыя пад-

трымліваюць чысціню. Працаваць прыемна.

Завод аўтаматычных ліній — маладое прадпрыемства. Яму толькі дзесяць гадоў. Выпускае ён аўтаматычныя лініі і агрэгатныя станкі. Прадукцыя завода, абсталяванне здзіўляе Джорджа Родзіна. Ён у мічулым пуцілаўскі рабочы. Памятае старое дарэвалюцыйнае абсталяванне. Тут жа — тэхніка будучага, машыны і станкі, праца на якіх патрабуе вялікай кваліфікацыі, тэхнічных ведаў. На заводзе не сустрэнеш рабочага, які не скончыў бы дзесяці класаў, а ведаў наладчыка, які сочыць за работай станкоў, раўняюцца ведам інжынера. Новая тэхніка дазваляе займаць у той жа самай вытворчасці значна меншую колькасць рабочых. Напрыклад, раней у адну змену працавала 300 чалавек, зараз тую ж работу на новых станках робіць 16 чалавек.

— Значыць, з'явіліся беспрацоўныя? — пытаецца Зіс Клайнер.

— Ні ў якім разе. Работы ўсім хапае або на другіх прадпрыемствах, або на другіх аперациях.

— А як у вас з тэхнікай бяспекі? — пытае Джордж Родзін. — У нас вельмі часта здараюцца няшчасныя выпадкі. Я аднойчы ледзь руку не страціў.

— Для нас гэта не характэрна. У Савецкім Саюзе ні адзін станок не праектуецца без правіл бяспекі.

— Вы не здзіўляйцеся, што мы задаём усюды столькі пытанняў. Нам жа многа прыдзецца расказваць, — гаварылі турысты.

Большасць з іх — актывісты «Русского голоса», шчырыя прапагандысты поспехаў нашай краіны з першых дзён яе існавання.

— Калі савецкі народ перамог фашызм, а менш чым праз дваццаць год пасля гэтага паслаў у космас Юрыя Гагарына, нашай гордасці за вас не было мяжы, — расказвае кіраўнік групы Канстанцін Радзі. — Усе вашы поспехі мы лічым сваімі, таму што і сябе мы лічым рускімі, колькі б год ні пражылі на чужыне. Мы вельмі ўдзячны беларусам за тое, што яны так многа паказваюць. Калі б мы прыехалі дадому і сказалі «нам гаварылі», гэта адна справа, а калі мы прыедем і скажам «нам паказвалі», гэта ўжо доказ. І яшчэ. Хіба зможам мы калі-небудзь забыць тую цеплыню і ўвагу, з якімі нас сустракалі на любым прадпрыемстве, у любой установе?

— Усіх усхвалявалі дзеці з кветкамі, якія віталі нас у саўгасе «Чырвоная Зорка» Нясвіжскага раёна, — расказвае Марыя Радзі. — За што нам такі гонар? Гэтыя дзеці ніколі не

бачылі нас, мы нікога не зрабілі для іх. Больш таго, міжвольна ўспамінаеш іх бацькоў, якія перанеслі вайну. І ўсё ж і дзеці і дарослыя ў вашай краіне гатовы сябраваць з народам любой краіны. Успомнілася мне жанчына, з якой мы сустрэліся ў Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Яна была вязнем Асвенціма. Перажыла ўсе жахі фашыскага лагера смерці, не думала застацца жывой, але на наша пытанне, як яна адносіцца да немцаў, адказала: з фашыстамі ў мяне свой асобны рахунак, а да нямецкага народа ніякай варожасці не адчуваю. Такой жа думкі прытрымліваюцца ўсе савецкія людзі.

...Аб паездцы ў «Чырвоную Зорку» турысты ўспаміналі часта. Сама гаспадарка нічога асаблівага не ўяўляе. Звычайная, сярэдняя. Зямля родзіць нядрэнна. Збіраюць звычайна па 20 цэнтнераў збожжа з гектара, па 250 цэнтнераў цукровых буракоў. Вырошчваюць племянных кароў — гаспадарка мае жывёлагадоўчы ўхіл.

Рабочыя за працу атрымліваюць добра. Ну, вось хоць бы жывёлавод Вера Дубоўская. Госці доўга распытвалі яе аб жыцці, аб заробатку. Жанчына атрымлівае ў сярэднім 180 рублёў у месяц, а бывае, што 250—300 рублёў.

У саўгасе землякоў сустракалі і кветкамі і хлебам-соллю. У сталовай былі накрыты

багатыя сталы. Пастараліся кухары, яны частавалі гасцей грыбным супам, рассыпчатай беларускай бульбай з сялянскай каўбасой, дранікамі з маслам. Гасціннасць сялян расчуліла нават заўсёды маўклівага, трохі пахмурнага Максіма Дунаенку.

— 52 гады жыў я ў чужой краіне. Прыехаў у Савецкі Саюз упершыню. Скажу шчыра, не спадзяваўся, што будучы нас так сустракаць. Не ведаю, як і расказаць аб гэтым у Амерыцы, не пазераць.

Многа яшчэ можна было б расказваць аб знаходжанні землякоў-турыстаў у Беларусі. Пабывалі яны ў Таварыстве дружбы, былі на банкете ў кэмпінгу. Сустракаліся з дзесяцямі беларускай культуры, літаратуры, работнікамі газеты «Голас Радзімы» і Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за мяжой. Многа добрых слоў сказала яны нам на развітанне: «Мы бачым, што вам патрэбен мір, каб спакойна жыць і бачыць плён сваёй працы. Барцацьбу за яго мы лічым і сваім абавязкам. Будзем дапамагаць вам і разам адстаіваць справу міру на зямлі».

Д. ЧАРКАСАВА.

НА ЗДЫМКАХ: злева — нашы землякі на плошчы Перамогі ў Мінску і на прыёме ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце; уверх — на банкете выступіла Данііл Федарук.

ЖИЗНЬ ВАША УЛУЧШАЕТСЯ

Прошло три года после моего последнего приезда в СССР. За это время я вижу много изменений. Три дня мы пробыли в Ленинграде, четыре в Москве, неделю жили в Минске. Что в каждом городе прежде всего бросается в глаза? Люди! Они являются как бы барометром, по которому можно определить положение в стране. Наблюдая за ними на улице, присматриваясь к тому, как они одеты и какие у них лица, можно определить, довольны они жизнью или нет. Люди одеты хорошо, особенно женщины, ничем не отличаются от американских. Это доказывает, что жизнь стала богаче. Три года — короткий срок, но перемены в СССР таковы, что кажется, будто прошли десятилетия. Продуктов питания сколько угодно, в одежде тоже нет недостатка.

Мне кажется, что еще три года назад не было такого выбора промышленных товаров, за некоторыми продуктами были очереди. Теперь человек может выбрать себе любой костюм по вкусу. Хотя должен заметить, что качество работы иногда еще требует улучшения.

Конечно, в точности определить за короткое время, на какой высоте стоит советский народ, трудно, но достижения и движение вперед несомненны. Жизнь ваша улучшается потому, что хозяева страны — трудящиеся, это залог дальнейшего развития, залог успеха.

США.

Даниил ФЕДУРУК.

Пліхалецца за мяжу, многа даводзіцца блукаць па свеце ў пошуках работы, у пошуках месца, дзе не будзе пакутаваць ад думкі, што ты чужы, нікому не патрэбны чалавек. Але бываюць у нашым жыцці і светлыя хвіліны, калі сустрэнеш земляка — такога ж гаротніка, як і ты, або чалавеша з Радзімы. Калі даведваешся аб прыездзе ансамбля або дэлегацыі з родных мясцін, гатовы ехаць за сотні міль, каб толькі убачыць іх.

Мінск, сталіца майёй роднай Беларусі, сябрае з горадам Нотынгемам у Англіі. Яны — гарады-пабрацімы. І абмен дэлегацыямі тут адбываецца раз або два ў год. Аб адным такім прыездзе мінскай групы я даведаўся ад сяброў-англічан і адразу ж паехаў у Нотынгем.

Стары горад стаяў заліты сонцам. Не вельмі часта так бывае. Але сёння мяне гэта нават не здзівіла. Бягу ўдакладніць, дзе і як знайсці мінскую дэлегацыю, і раптам ускрыкваю ад здзіўлення. Перад мной стары даўно страчаны сябра Аляксей Раманавіч. Доўга мы цалаваліся і абдымаліся на ваках здзіўленага натоўпу, а потым я яго пытаю:

— Я прыехаў сюды, каб сустрэць землякоў. А ты таксама?

— Я не прыехаў. Я тут жыю. А некаторых з дэлегатаў я ўжо бачыў і нават размаўляў, — адказаў Аляксей Раманавіч.

— Ну і як? — пацікавіўся я.

— Усё раскажу. Але лепш давай зойдзем куды-небудзь і сядзем, а то мы затрымліваем рух на тратуры. Ненадалёку ёсць югаслаўскі клуб. Там звычайна мала людзей і, што галоўнае, там можна добра і параўнаўча тагна паабедзець.

Мы накіраваліся па вузкай старой вуліцы, па абодвух баках якой цясніліся прыватныя магазінчыкі, і праз некаторы час апынуліся на крыху шырэйшай вуліцы, забудаванай прыватнымі дамамі ў віктарыянскім стылі. У лепшыя ча-

рыя, тут жылі заможныя людзі. Сёння гэтыя некалі феады-небельныя дамы ў большасці сваёй стаяць пацямнеўшыя ад дажджу і часу.

Адзін з іх вылучаўся светлай сонечна-жоўтай фарбай. Аконныя праёмы былі абведзены белай фарбай, якая ўтварала літару П. Дом нібы запра-

шаў: «Просім!». Праз адчыненыя дзверы былі відаць маленькія столікі, накрытыя белымі абрусамі.

— Калі ласка! Чым магу быць карысным вашай вялікасці? — пачулася адтуль, як толькі Аляксей Раманавіч пераступіў парог.

— Не жартуй, Чыча, — сказаў Аляксей. Мне ён растлумачыў, што Чыча заўсёды так звяртаецца да яго з-за імя па бацьку — Раманавіч.

— Ну, знаём мяне з тваім сябрам. Бачу, што ён нашай крыві чалавек, відаць таксама «горды ўнук славія», — гаворыць Чыча.

— Так, гэта мой сябра Мацей Пятровіч, Беларус. Будзьце знаёмы. Чыча, у мінулым палкоўнік карацкай гвардыі Сербіі. Нейкі дваранін або князь нават. Але гэтым ён не ганарыцца і жадае быць простым смяротным, якімі мы ўсе і з'яўляемся.

— Вельмі рады. Вельмі рады, — сказаў мне Чыча, моцна паціскаючы руку маю праз стойку бара.

Заказалі мы абеды, узялі па чарцы слівавіцы, уселіся ля самага акна, так што была бачна і чутна ўся вуліца.

— Аляксей Раманавіч, скажы мне, што здарылася ў тваім жыцці адзіночым? Ты, мне здаецца, у выключна добрым настроі.

— Так. Змены, дружа, — сказаў Раманавіч.

Ён сядзеў з нейкай таямнічай і шчаслівай усмешкай на

стацы выпрасталася і ён выглядаў здаровым і маладым.

Аляксей Раманавіч выпіў сваю слівавіцу, паглядзеў на мяне і пачаў:

— Так, ты маеш рацыю, калі гаворыш, што мой душэўны настрой цяпер зусім іншы. У маім жыцці было мала сонечных дзён. На фабрыцы, дзе я

бе дадому. І мяні зараз вялікія сябры.

К гэтаму часу нам падалі абед. Я вельмі абрадаваўся часночнай прыправе. Англічане баяцца паху часнаку, як чорт ладану. За дзевятнаццаць год майго жыцця ў Англіі я яшчэ ніколі не сустрэў рэстарана або кафе, дзе б часнок на кух-

З БЛАКНОТА ЗЕМЛЯКА

ЛЮБЛЮ НАШ КРАЙ

ні займаў хоць бы маленькае месца.

Аляксей Раманавіч зусім разышоўся і пачаў спяваць беларускую песню на словы Канстанціна Буйла, перайначваючы яе па свайму:

Люблю наш край, старонку гэту,

Дзе я радзіўся і узрос.

І тут з вачэй у яго прыскунлі слёзы. Схапіў мяне за руку і гаворыць:

— Ведаеш, Мацей Пятровіч, я вось вазьму ды і паеду на Радзіму назаўсёды. Ты ж там быў, парай мне.

— А чаму б вам, Раманавіч, — гавару я, — не з'ездзіць туды на месяц або два і паглядзець самому, пераканацца? Я туды зноў збіраюся. Паедзем разам?

— Далібог, паеду. А чаму б і не? Давай вып'ем за гэта.

І ён зноў заспяваў на матыў савецкай песні:

Мал. В. Швэцова.

працаваў, адносіліся да нас, іншаземцаў, не вельмі дружалюбна. І вось усё змянілася.

Пачалося гэта з партрэта Гагарына. Выразаў я яго з часопіса, прынёс на фабрыку і павесіў каля машыны, дзе працую. Раней ніхто з рабочых са мной амаль не гаварыў, калі не лічыць «хэлоу» і «гуд монін». Пасля гэтага ў мяне суб'ядзедніца хоць адбаўляй. І пра космас, і пра жыццё ў Савецкім Саюзе наогул. З гэтага часу я адчуў, што мне хочацца жыць.

Працуючы, я нават пачаў спяваць песні, якія даўно, здавалася, забыў. Аднойчы, гэта было перад Першамаем, я пачаў насвістаць мелодыю «Інтэрнацыяналу». Мой сусед па рабоце падыйшоў да мяне і пытае, ці ведаю я словы па-руску. Я сказаў, што ведаю.

РЭПАРТАЖ

НА ПАЛЕСКІХ НІВАХ

Ігнат Аляксандравіч падыйшоў да камбайна і залюбаваўся патокам залатой збожжыны, якая сыпалася са шнека ў кузаў самазвала. Вочы яго не таілі радасці. Камбайнер Мікалай Каваленка весела сказаў яму:

— Пятнацатую машыну, Аляксандравіч, ужо нагужаю! Не будзе дажджу—усё к вечару ўбярэ!

Старшыня праводзіў вачыма камбайн Каваленкі і не спынаючыся пайшоў да дзвюх іншых машын, якія працавалі ненадалёку. Добра было ў яго на душы. Дзіва што, прайшло ўсяго два тыдні з дня пачатку ўборкі, а амаль увесь хлеб ужо ў засеках. Вось што значыць тэхніка! А ўраджай у гэтым годзе выдатны. Толькі апрэгат Мікалая Бандоліка намалаціў 354 тоны зерня. Не адстае ад сваіх калег-камбайнераў Анатоль Кулай і іншыя.

Па-баявому папрацавалі ў цій ўборкі і калгасныя шафёры. Цяжка было ім у гэтым годзе, ледзь паспявалі адвозіць збожжа ад камбайнаў. І не выпадкова—кожны гектар азімай пшаніцы даў калгасу «Чырвоная ніва» па 22 цэнтнеры зерня, ячменю па 30, а гароху—па 29 цэнтнераў. Ужо ў канцы жніўня калгас прадаў дзяржаве 116 тон зерня, потым, пакінуўшы неабходную колькасць на насенне, працэдні і фураж, вырашылі прадаць звыш плана яшчэ 100 тон збожжа. Гэта выгада калгасу, таму што звышплановае збожжа аплочваецца больш высока.

Добра папрацавалі калгаснікі, добра аплаліся і іх праца. У многім гэта вынік свечасовых раішчэнняў сакавіцкага Пленума ЦК КПСС на сельскай гаспадарцы, згодна з якімі ўсім калгасам дадзена права весці гаспадарку па-свойму,

але так, каб і дзяржаве было выгада, і калгасніку прыбыльна. Шмат новых магчымасцей адкрылася перад калгасамі мінулай вясной: зніжаны падатковыя падаткі, сталі больш таннымі машыны і запчастыны часткі да іх, лавысіліся закупачныя цэны на сельскагаспадарчыя прадукты. Па самых сціплым падліках ужо ў бягучым годзе калгас «Чырвоная ніва» атрымае дадаткова да сваіх асноўных даходаў каля 150 тысяч рублёў.

...Поле за полем аб'язджалі мы з Ігнатам Яловікам. Усюды мыста прыбраныя палі, стагі саломы, на дарогах машыны з зернем. Вось з газікам старшыня параўняўся цяжка пружаны «ЗІЛ».

— Што, Пятровіч, так далёка вьезеш лён?—крыкнуў старшыня шафёру.

— Усе спелішыцы ўжо заняты, ільну шмат... Так што даводзіцца па іржышчы расцілаць...

Так, і лён у гэтым годзе ўдаўся на славу! 118 гектараў ільну! Кожны з іх даў па 5 цэнтнераў ільнасемя. Але ж лён даць яшчэ шмат валакна, якое дзяржава купляе па высокіх цэнах. Кожны рубель, затрачаны ў арцелі на апрацоўку льну, прыносіць два-тры рублі даходу. І зноў-такі таму, што асноўныя работы па вырошчванню льну выконваюцца машынамі, а падкормку і праполку праводзяць самалётамі. І сапраўды, асноўны цяжар перакладзены цяпер на плечы машын. У калгасе маецца 11 практараў, 4 зерне- і 2 сіласныя камбайны, 15 аўтамашын і іншая тэхніка. Так што калгаснікам працаваць стала лягчэй, намнога ўзрадла і прадукцыйнасць працы.

Машыны спыніліся ля зялёна-залатістага дывана сланечніку, які раскінуўся да самага

гарызонта, Ігнат Аляксандравіч па-гаспадарску акінуў яго поглядам, горда сказаў:

— Чудоўны, праўда? Колькі сіласу будзе!... Так, кармоў для жывёлы ў нас цяпер хапае, поўны асартымент: і буркоў, і бульбы, і кукурузы будзе ўдосталь... Ох, многа трэба нам кармоў. У нас жа цяпер толькі буйной рагатай жывёлы тысяча галоў, ды дзевяцьсот свіней, ды больш тысячы авечак! Як на дражджах растуць нашы стакі!

Сапраўды, дзе б мы ні пра'язджалі, усюды бачны былі калгасныя стакі кароў, цялят, атары авечак.

К поўдню мы дабраліся да цэнтральнай сідзібы калгаса—вёскі Буркі. Мне даводзілася бываць тут і раней. Вялікае сяло жыло сваімі звычайнымі дзённымі клопатамі. Але «твар» Буркоў быў цяпер ужо нейкім іншым. Многія старыя дамы зніклі, а на іх месцы выраслі новыя: і драўляныя, і цагляныя, але, як правіла, крытыя жалезам, шыферам або чарпіцай. Характэрна і тое, што ва ўсіх новых дамах вялікія вокны веранды. Толькі ў гэтым годзе ў Бурках з'явілася звыш сарака такіх дамоў. Прычым пабудаваны яны строга па плану і абавязкова пры дапамозе спецыяльнай будаўнічай брыгады, якой кіруе камуніст Васіль Ільчэнка. Акрамя гэтага, яны ўзвялі два свінарнікі, чатыры кароўнікі, гараж, птушнік, механізаваны двухпаварковы зернеклад, школу, кармакухню і іншыя аб'екты.

У калгаснай канторы Ігната Аляксандравіча ўжо накалі. Пакуль ён гутарыў з калгаснікам, я разгаварыўся з аграномам Міхаілам Шкурко. Энтузіаст сваёй справы, ён проста закаханы ў палескую зямлю, робіць усё, каб яна была

больш урадлівай. Гэта па яго ініцыятыве палешана сістэма ўгнаення палёў, праведзена вапнаванне глеб, ацэнка ўсіх зямельных участкаў, іншымі словамі, пал'яводства было пастаўлена на навуковую аснову. Вялікія змены адбыліся ў справе механізацыі работ, і ў жывёлагадоўлі.

Але галоўнае, на што звярнулі ўвагу члены праўлення і камуністы арцелі, гэта на павышэнне матэрыяльнай зацікаўленасці людзей у сваёй працы. А гэта—пытанні быту, механізацыі, адпачынку, умоў працы.

І, зразумела, людзі сталі працаваць лепш, больш зарабляць. Вось канкрэтныя прыклады, якія паведалі мне бухгалтар калгаса. Напрыклад, даярка Фёкла Раманюк толькі за паўгода атрымала на выпрацаванню працэдні дзве тоны пшаніцы і жыта, 500 кілаграмаў ячменю і 500 рублёў грашымі. На гэтыя ж працэдні яна атрымае яшчэ каля чатырох тон бульбы, не ўлічваючы іншых прадуктаў.

Такія ж заробкі і ў даяркі Аляксандры Шкурко, Анны Шкурко і іншых.

І як вынік, калі яшчэ некалькі год назад калгаснікі частку сваіх прыватных участкаў засявалі збожжавымі, дык цяпер ніхто гэтага не робіць. А навошта? Ці не лепш заняць гэтую зямлю садамі, гароднінай, ягаднікамі? Большасць жа сем'яў да гэтага часу мае запасы збожжа нават пазамінулагодняга ўраджая. Да таго ж у магазіне заўсёды можна купіць свежы хлеб.

Клопаты не толькі аб хлебе, але і аб духоўным росце кож-

вадруку, Радных вятроў за многа не чуваць.

Любімы горад, па табе сумую,

Мой любы край, радзімы дом, зялёны сад...

Як толькі ён заспяваў, я заўважыў групу людзей, што раптам спынілася на другім баку вуліцы. Калі ён скончыў, уся тая група пасля кароткай дыскусіі перайшла вуліцу і ўжо была ў дзвярах клуба. Адзін з іх сказаў па-нашаму:

— Можна да вас?

Мы анямелі ад нечаканасці. Тыя, каго мы шукалі, самі прыйшлі да нас. Мы разгубіліся. На вырчку паспяваўся яго светласць экс-князь, наш сябра Чыча.

— Калі ласка! Калі ласка! Будзеце дарагімі гасцямі. Некалі ў маладыя гады я вось таксама, як і вы, халдзіў з таварышамі па Пецярбургу. Рускія людзі былі вельмі ветлівымі. Я буду рады, калі вы не адмовіцеся і зойдзеце ў гэты дом.

К таму часу Раманавіч ужо апамятаўся і гатовы быў абдымаць і цалаваць усю групу.

Расселіся мы ўсе вакол сталаў. І былі там песні, і былі там тосты, і была размова ад душы.

У канцы вечара пад апладываменты нашых мінскіх сяброў Раманавіч аб'явіў, што ён едзе на Радзіму.

Мацей РАЙЦАУ.

Англія.

ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Колькі цікавага даваўся ўбачыць майму сыну Джані ў час яго знаходжання ў Савецкай Беларусі, на майёй Радзіме. Тут ён упершыню сустрэўся з майёй сястрой і яе мужам, які працуе інжынерам у Гродна. Джані да гэтага часу не перастае раскажваць аб сваёй паездцы, аб піянерскім лагера, дзе ён пасябраваў і з савецкімі дзецьмі, і з дзецьмі нашых суайчыннікаў. Ён бачыў чудаўную беларускую сталіцу, пабываў на канцэртах у тэатры, на аэрадроме. На кандытарскай фабрыцы дзяцей частвалі цукеркамі, у калгасе яны бачылі фермы, палі, а потым былі запрошаны старшынёй калгаса на абед. Які гасцінны і ветлівы беларускі народ!

Да гэтага часу Джані ўспамінае ўсіх кіраўнікоў, выхавальцаў, дзяцей. Гаворыць, ніколі не думаў, што за адзін месяц можна так прывыкнуць да людзей. Вельмі цяжка было з усімі расставацца. Ён просіць, каб я перадала яго падыку, тым, хто арганізаваў гэту паездку, праявіў клопат. Мой сын цяпер ведае, што ў яго ёсць яшчэ адна Радзіма — Савецкая краіна.

Г. РЫЖОВА.

Італія.

лага члена арцелі, аб культуры сёл—вельмі прыкметная рыса старшыні Ігната Яловіка і праўлення калгаса. Не выпадкова, ва ўсіх пяці сёлах калгаса (Буркі, Бакуны, Шчарбіны, Кавалі, Марытон) пабудаваны добрыя клубы, бібліятэкі, магазіны, рэгулярна дэманструюцца кінафільмы, працуюць гурткі мастацкай самадзейнасці. Частымі гасцямі калгаса бываюць артысты з Масквы, Мінска, Гомеля, суседняй Украіны. У прыватнасці, з вялікай цікавасцю глядзелі калгаснікі спектаклі маскоўскага тэатра імя Станіслаўскага, Магілёўскага абласнога тэатра і інш.

Многія ветэраны працы атрымліваюць дзяржаўныя пенсіі. Толькі ў гэтым годзе за кошт калгаса пабывалі ў дамах адпачынку, на курортах і ў санаторыях дванаццаць чалавек. Каваль Васіль Фурс і калгаснік Уладзімір Чыгарскі адпачывалі ў Пяцігорску. Трактарыст Мікалай Гаркуша—у Друскеніках, цялятніка Ніна Раманюк у доме адпачынку «Ждановічы». І, зразумела, добра адпачыўшы, калгаснікі працуюць яшчэ лепш.

Ёсць у «Чырвонай ніве» і свае славетныя людзі. Аб іх ведаюць не толькі ў калгасе, іх партрэты вісяць на раённай дошцы гонару ў Брагіне. Іх поспехі высока ацэнены на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі ў Маскве.

Добра, хутка і ўпэўнена ідзе наперад палескі калгас «Чырвоная ніва».

Г. БЯЛЬКЕВІЧ.

«Голас Радзімы»

№ 38 (893)

ЗАЛАТЫМІ РУКАМІ ВІЦЕБСКІХ МАЙСТРОЎ

НА ЖОУТЫМ полі, пра- біваючыся праз адмы- словы, ажурны малюнак, ус- пыхваюць блакітныя аген- чыкі льну. Кволя сцяблін- кі васількоў уплятаюцца ў традыцыйны беларускі арна- мент. Маляўнічыя ўзоры слудкіх паясоў, акаймоўваю- чы дыван, складаюць асноў- ную тэму яго цэнтральнага медальёна. Залацстая гама фарбаў лашчыць вока, і ўвесь дыван нібы выпра- меньвае сонечнае святло. Арыгінальнай задуме маста- ка А. Саленнікавай далі жыццё ўмелья руні віцеб- скіх майстроў. Дыван экс- панаваньне на Сусветнай вы- стаўцы ў Бруселі, а зараз знаходзіцца ў выставачнай зале Віцебскага дывановага камбіната, дзе сабраны ўзо- ры прадукцыі прадпрыем- ства з дня яго ўзнікнення.

Побач з рознакаляровымі дыванамі з геаметрычным беларускім арнаментам — чырвона-чорныя туркменскія, светлыя прыбалтыйскія, каў- казскія з трыма медальёна- мі. Гэта ў асноўным жакар- давыя дываны, вытанчана- строгія, вырашаныя ў чаты- рох фарбах. Затое пушы- стыя, шматфарбавыя акмін- стэрскія — нібы квітнеючы сад. Вянікі, букеты, кветкі, асенняе лісце — вось асноў- ны іх сюжэт. Сярод іх і вы- рабы з модным, сучасным малюнкам; яркія плямы на спакойным шэра-блакітным фоне. Тут жа дзіцячыя ды- ванчыкі па казачных маты- вах, дываны з неразразным ворсам, дарожкі — цяжка пералічыць усё, што экспа- нуецца ў гэтым своеасаблі- вым музеі.

Мастацтва дывановага ткацтва, як вядома, нарадзі- лася на Усходзе. У Белару- сі яно ўзнікла зусім нядаў- на, але затое наша рэспублі- ка мае багатыя традыцыі ма- ляўнічай вышыўкі і ткацкіх вырабаў. Віцебскія мастакі смела ўплятаюць у трады- цыйны складаны ўзор беларускі народны арнамент. Можна, такім удалым і атры- маўся дыван Саленнікавай іменна таму, што самі слуд- кія паясы, якія ляглі ў яго аснову, спалучаюць у сабе ўсходнія і беларускія маты- вы.

Поспех дывана ў вялікай ступені залежыць ад удалага малюнка. У мастацкай май- стэрні Віцебскага камбіната працуе шэсць чалавек. Яны штогод выезджаюць у твор- чыя камандзіроўкі ў розныя куткі Беларусі, у братнія рэспублікі і прывозяць з са-

бой альбомы эскізаў. Напры- клад, Саленнікава нядаўна сабрала ў Чувашы багацей- шы матэрыял, які зараз кла- дзецца ў аснову яе новай ра- боты. Акрамя таго, кожны мастак мае адзін вольны дзень у тыдзень для замале- вак з натуры. Залатой бела- рускай восенню навеяны сю- жэт дывана І. Шурупавы «Асенняе лісце», які кары- стаецца вялікім попытам у пакупнікоў.

Малюнак, зроблены маста- ком, пераходзіць у рукі ды- ванавішчыкаў, якія павінны не толькі перадаць яго фар- бы, але і стварыць выраб вы- сокай якасці, трывалы, зруч- ны ў карыстанні. У гіганц- ких чанах змешваюцца з воў- най снежныя гурбы штапелю, затым пража афарбоўваецца ва ўсе колеры вясёлкі, праз- рыстым туманам плыве над часальнымі машынамі, роз- накаляровымі ніцямі сыхо- дзіць з прадзільных стан- коў. І вось ужо ткачы, як чараўніца, здымае са станка адзін дыван за другім. Не думала, не гадала яе бабка, якая доўгімі зімовымі ве- черамі сляпіла вочы за кросна- мі, ткучы поспілку, што яе ўнучка за сем гаўдзін зможа зрабіць 18—19 цудоўных дываноў.

18—19 акмінстэрскіх, 8—9 жакардавых — такая дзённая выпрацоўка ткачы за змену на Віцебскім кам- бінате. За сямігодку яго прадукцыя павялічылася на 85 працэнтаў. Толькі сёлета будзе выпушчана 3 мільёны квадратных метраў дываноў. З кожным годам расце пра- дукцыйнасць працы, але не за кошт укаранення новай тэхнікі, мадэрнізацыі ўста- рэлага абсталявання, механізацыі.

Свой уклад у агульную справу ўносіць і вялікі ат- рад рацыяналізатараў. Бадай няма ніводнага станка, у які яны б не ўнеслі таго ці іншага ўдасканалення.

Пры агульным росце вы- пуску вырабаў і вытворчасці працы колькасць рабочых на камбінате зменшылася. Калі ў 1958 годзе тут працавала 2 225 чалавек, то зараз толькі 2 005. А які ж лёс 220 звольненых? У СССР рабочых не выкідаюць за вароты. Гэтыя людзі былі перададзены прадпрыемст- вам, якія мелі патрэбу ў ра- бочай сіле — шоўкаткацкай, абутковай і іншым фабры- кам. Адміністрацыя лічыць, што ёсць яшчэ чалавек 40, без працы якіх камбінат мог

бы лёгка абысціся, але іх спецыяльнасць не падыхо- дзіць да іншых прадпрыем- стваў, і таму яны тут будуць працаваць да атрымання пенсіі.

Чулыя адносіны да чала- века праўляюцца на Віцеб- скім дывановым не толькі ў выключных выпадках. Кло- паты аб працаўніку — тут паўсядзённая норма жыц- ця. Зручныя кватэры, дзі- цячыя сады і яслі, пуд- цёўкі ў санаторыі, экс- курсіі па рэспубліцы, тур- рысцкі лагер за горадам, зі- мовы басейн, вясёрая школа і тэхнікум, бібліятэка ў 20 тысяч тамоў — вось да- лёка не поўны пералік тых даброт, якімі карыстаюцца працаўнікі камбіната. І яшчэ ёсць тут добрая традыцыя: калі рабочы ідзе на пенсію, яму абавязкова дораць ды- ван.

Значную частку свайго жыцця чалавек праводзіць на рабоце. На камбінате ствараюцца ўсе ўмовы, каб зрабіць працу больш лёгкай і прыемнай. Гэта і ўсё ўзра- стаючая механізацыя, і свет- лыя фарбы сцен і станкоў, найменш стамляючыя вока, і вялікі фруктовы сад, і квет- нік, які яркім дываном рас- кінуўся на фабрычнай тэ- рыторыі.

У пачатку верасня віцеб- скія дывановішчыкі адзначы- лі слаўны юбілей — 5 год з дня прысваення камбінату, першаму ў рэспубліцы, зван- ня прадпрыемства камуні- стычнай працы. Тое, што гэтае званне прысвоена за- служана, рабочыя пацвярд- жаюць штодзённа. Яны вы- пускаюць дываны толькі вы- датнай якасці. Нездарма прадукцыя прадпрыемства атрымала дыплом на Між- народнай выстаўцы ў Дамаску.

Віцебскія дываны купля- юцца нарасхват у магазінах Казахстана і Прыбалтыкі, Далёкага Усходу і Украіны, Каўказа і Сярэдняй Азіі, ва ўсіх кутках Беларусі. Яны прыносяць радасць мільёнам навасёлаў. У буйнейшым фірменным магазіне Мінска, дзе маецца багаты выбар дываноў айчынай і зару- бежнай вытворчасці, пра- дукцыі камбіната адведзена ганаровае месца. «Якасць ві- цецкіх дываноў бездакор- ная, — гаворыць старшы прадавец Святлана Туміш- ская. — Яны заўсёды слу- жаць упрыгожаннем нашага магазіна».

С. КЛИМОВИЧ,
Т. РЭУТОВИЧ.

НАРАДЖЭННЯ ЯНА РАЙНІСА

Ля горада Рыгі, дзе спяць праз гады
Навечна заснуўшыя Латвіі дзеці,
Я Райніса бачу — які малады!
Здаецца, што з ложка ўстае на дасвецці.

Ягонья вочы ўзіраюцца ў даль,
Ён чуе, яму там дакучна і цесна,
Ён пройдзе праз дзюны на бераг, да хваль,
Дзе ветразі, чайкі, рыбакія песні.

Ён прыйдзе на плошчы да новых будоў
І доўга там з мулярам гутарыць будзе,
Ён прыйдзе да хат між цвітухы садоў,
Дзе прагнуць так слова ягонага людзі.

Браты яго клічуць здалёку ўвесь час,
Пачуць ім хацелася б Райніса голас.
І можа яшчэ раз ён прыйдзе да нас,
Яго ж так чакалі Купала і Колас.

Ягонья песні не знаюць мяжы,
Да сэрца гарачых лятучы на спатканні,
З пачуццямі расхваляванай душы
Стаю я сягоння, стаю я ў чаканні

Ля горада Рыгі, дзе спяць праз гады
Навечна заснуўшыя Латвіі дзеці,
Я Райніса бачу — які малады!
Здаецца, што з ложка ўстае на дасвецці.

П. БРОУКА.

СЯБРА БЕЛАРУСКАГА НАРОДА

Нядаўна споўнілася 100 гадоў з дня нараджэння на- роднага паэта Латвіі Яна Райніса. Пясьняр барацьбы і свабоды, пясьняр рэвалюцыі 1905 года, аўтар звыш 30 зборнікаў паэзіі, многіх п'ес і артыкулаў, ён вядомы да- лёка за межамі сваёй рэспублікі.

Ён наведваў Беларусь толькі адзін раз. Але гэтая падзея назаўсёды застанеца ў гісторыі беларускай культуры. Бы- ло гэта ў 1926 годзе. Ян Райніс як прадстаўнік Латвіі пры- ехаў у Мінск на акадэмічную канферэнцыю па беларускаму правапісу, скліканую Інбелкультам.

«Я сам нарадзіўся ў Латгаліі, у тым краі, дзе пражываюць беларусы, — гаварыў з трыбуны канферэнцыі паважаны госьць. — У мяне з беларусамі братэрская сувязь».

Сувязь гэтая пачалася яшчэ ў маленстве. Нарадзіўся паэт у ваколіцах горада Ілукстэ, там, дзе сутыкаюцца граніцы Латвійскай, Літоўскай і Беларускай ССР, у той мясцовасці, дзе зараз пабудавана гідрэлектрастанцыя «Дружба наро- даў». Тут жылі латышы, літоўцы, рускія, беларусы, палякі, яўрэі, немцы. У сям'і Пліекшанаў (такое сапраўднае про- звішча Райніса) гаварылі прыкладна на васьмі мовах. Хлоп- чык разам з латышкімі слухаў літоўскія, беларускія і іншыя песні. «Вы бачыце і тут, — пісаў паэзій пэнт, — што інтэрнацыя- налізм ужо так рана зрабіў на мяне ўражанне». Ідэя друж- бы народаў — адна з важнейшых ідэй гуманістычнай паэзіі Райніса.

У Мінску вялікі латышскі паэт убачыў здзяйсненне сваіх мараў — эканамічны і культурны росквіт Савецкай краіны на- огул і братняй Беларусі ў прыватнасці. Глыбока ўсхваляваны ўсім гэтым, Ян Райніс запісаў у сваім дзённіку:

«Новая Беларусь з вялікім энтузіязмам і натхненнем пера- жывае сваё духоўнае адраджэнне. Няма большай радасці для паэта, як бачыць, перажываць разам з народамі і быць за- хопленым ясным, яркім патокам святла...»

У час знаходжання ў Беларусі Ян Райніс сардэчна пасяб- раваў з Янкам Купалам і Якубам Коласам, паэтычнай твор- часці якіх ён ужо даўно сімпатызаваў. Яшчэ раней па яго ініцыятыве была пастаўлена камедыя Я. Купалы «Паўлінка» ў Рызе, Дзвінску і Люцынцы.

Ян Райніс пазнаёміўся з многімі маладымі беларускімі пісьменнікамі. У падарунак ад іх ён атрымаў шмат кніг. У бібліятэцы Райніса, перададзенай Дзяржаўнаму літаратурнаму музею яго імя, беражліва захоўваюцца томкі Янкі Купалы, Якуба Коласа, Цішкі Гартнага, Кузьмы Чорнага, Кандрата Кра- півы, Андрэя Александровіча, Міхаса Чарота, Максіма Гарэ- цага, Язэпа Пушчы, Алеса Дудара і інш.

Некалькі дзён гасціў класік латышскай літаратуры ў Мін- ску. За гэты час ён пабываў на многіх прадпрыемствах, вы- ступіў перад студэнтамі і выкладчыкамі Беларускага дзяр- жаўнага ўніверсітэта, паглядзеў спектаклі «Кастусь Каліноў- скі» і «Каваль-ваывода», «Пінская шляхта».

21 лістапада 1926 года Ян Райніс паехаў у Віцебск на ўрачыстае адкрыццё Беларускага другога дзяржаўнага дра- матычнага тэатра (цяпер тэатр імя Якуба Коласа). Тут паэт прысутнічаў на прэм'еры спектакля «У мірны час», якім тэатр адкрыў першы свой сезон 1926—1927 гг.

Вярнуўшыся ў Рыгу, Ян Райніс выступіў з дакладамі аб беларускай савецкай культуры і яе дасягненнях.

...У прывітальнай прамове, з якой выступіў латышскі пя- няяр на Беларускай акадэмічнай канферэнцыі, ён напаміў аб сяброўскіх сувязях латышкага і беларускага народаў, гаварыў аб становішчы беларусаў у Латвіі і паведаміў, што ўзяў на сябе ганаровы абавязак абараняць іх інтарэсы, па- куль у сейме не будзе прадстаўніка беларусаў. І гэтую па- чэсную місію ён выконваў мужна і самааддана. За правы беларусаў паэт-трыбун выступаў з палымнымі прамовамі ў сейме, з публіцыстычнымі артыкуламі ў газетах. Па яго ініцыятыве пры Міністэрстве асветы быў адкрыты беларускі аддзел.

Ян Райніс марыў пабываць яшчэ не адзін раз у Савецкім Саюзе. Ён атрымаў шмат запрашэнняў ад арганізацый, сяб- роў, рабочых. Аднак паэту не давялося ажыццявіць свае на- меры — латышская буржуазія не пусціла яго больш у СССР.

Усё жыццё Ян Райніс заставаўся верны прынцыпам інтэрна- цыяналізму. У 1926 годзе па яго ініцыятыве ў Латвіі ар- ганізавалася Таварыства культурнай сувязі з народамі СССР, якое паэт узначальваў да апошніх дзён свайго жыцця. У прамове на адкрыцці Таварыства 3 красавіка 1929 года Рай- ніс сказаў:

«З сённяшняга дня пачынаем збліжэнне з Усходам, з ус- ходнімі народамі. Два народы — самыя буйныя, з якімі мы хочам зблізіць сваю культуру — гэта беларусы і велікарусы...»

Даўно зблізіліся латышы з беларусамі, рускімі і з іншымі народамі і жывуць у дружнай, братняй сям'і народаў Савец- кага Саюза. Пясьняр Латвіі Ян Райніс стаў гордасцю ўсёй Краіны Саветаў.

І. КУРБЕКА.

НОВЫЕ ГРОЗДЬЯ ГНЕВА

«Молчать нельзя!»

Эти слова врезались вдруг в рекламу «американского образа жизни», как скальпель в гнойную опухоль.

«Молчать нельзя!»

«Мы, нижеподписавшиеся, художники и скульпторы, писатели и журналисты, музыканты и театральные деятели Соединенных Штатов Америки, считаем, что мы должны протестовать против насилия, совершающегося от нашего имени и от имени всего американского народа. Мы не можем больше молчать, если внешняя политика нашего правительства становится все более бесчеловечной».

Подписи под коротким— всего шесть абзацев — письмом, опубликованным в «Нью-Йорк таймс», занимают большую часть газетной страницы. Их много, «нижеподписавшихся», — свыше пятисот деятелей культуры и искусства. Среди них известные всей Америке и далеко за ее пределами имена: Бенджамин Эппел, Айзек Азимов, Джеймс Болдуин, Герберт Биберман, Ринг Ларднер, Карлосе Ламонт, Дуайт Макдональд, Карл Марзани, Уоррен Миллер, Поль Робсон, Эдмунд Уилсон, Рокуэл Кент, Максвелл Гайсмар, Льюис Мэмфорд... Они протестуют против преступления, против ужасов войны.

«Наш президент должен отдавать себе отчет в том, что его заявления о «мире» не будут услышаны в грохоте разрывающихся на территории Вьетнама бомб, что его забота о «свободе» Южного Вьетнама звучит насмешкой, ибо в течение двенадцати лет американские деньги, американское оружие и американская кровь идут на поддержку полицейских, варварских режимов.

Наши лидеры должны понять, что планы американской гегемонии — «Пакс Американа» — ведут не к миру, но к

смерти и разрушению. Они должны признать, что у них нет никаких прав на Вьетнам, как не было этих прав у французских колонизаторов; что их вмешательство в дела стран Латинской Америки справедливо рассматривается в США и во всем мире как акт агрессии».

Деятели американской культуры напоминают, что десять лет назад, когда французский колониализм пытался покорить народ Вьетнама, французские деятели культуры, от Сартра до Мориака, от Пикассо до Камю, потребовали прекратить «грязную войну». Сегодня мы в нашей стране не можем не сделать того же... Американские деятели культуры хотели бы верить в Соединенные Штаты. Мы не можем молчать, если имя нашей страны покрывается позором. Мы призываем всех граждан нашей родины присоединиться к нашему лозунгу:

«Молчать нельзя!»

Да, это был взрыв... И его эхо прокатилось далеко, оно вернулось в Соединенные Штаты новым обращением к президенту — от писателей и деятелей искусств Великобритании.

«Мы, английские писатели, художники, скульпторы, музыканты и актеры, приветствуем протест деятелей культуры США... в котором они призывают всех граждан США присоединиться к ним и покончить с молчанием... Мы также должны покончить с нашим молчанием и заявить: мы удручены тем, что наше правительство неоднократно выступало в поддержку этой политики... Правительство Англии должно сделать все, чтобы выполнить Женевские соглашения... Мы приветствуем тех, кто в Соединенных Штатах Америки выступил с протестом; мы присоединяемся к этому протесту и обращаемся к жителям нашей страны с призывом — покончить с молчанием».

Под этим обращением тоже стоят известные имена: Дорис Лессинг, Герберт Рид, Алаи Силитоу, сэр Алек Гиннес, Бенджамин Бриттен, Дж. Б. Пристли, Айрис Мердок и другие.

...Катится волна, вызванная «взрывом пятисот». С подобными же обращениями и в США, и в других странах выступают деятели науки, просвещения и даже бизнесмены.

Ведь и на самом деле:

«Молчать нельзя!»

—BYELORUSSIA IS MARVELLOUS—

These are the words we used when writing to some friends of ours and in these three words we shattered many illusions.

When we first told friends that we were hoping to visit Byelorussia in summer there were gasps of disbelief from many of them. After the initial amazement there came the jokes, «You won't get back you know» and «Won't take any English literature or you'll be arrested».

Afterwards when everything was settled, we had our visas, train tickets, boat tickets, in fact everything ready, people would come up to us, shake us by the hand and wish us luck!

On the day we were rather reluctant to leave England, it was so sunny, but, we just had to see our parents' Motherland. Our crossing was smooth and we boarded the London—Moscow express without any trouble.

We had never been abroad before and travelling through the various countries was a great thrill for us. Through flat Belgium, Germany and picturesque Poland. Then, finally we crossed the Byelorussian border and arrived at Brest. Though it was 1 o'clock in the morning we stepped on to our parent's homeland. The station was very clean, and the immense size of the waiting room took us by surprise. We drank Russian cocoa and ate buns in a buffet that was open 24 hours a day, a thing not found in England.

Wendy Buta, Gala Mazuruk and Ales Buta in Minsk. August, 1965.

The people were very friendly and here we changed our money into roubles and sent some postcards home. The air was so different we inhaled it with relish. Even though we only had light cardigans on we did not feel chilly.

Soon we were back on the train and headed for Minsk. The train slid to a stop. Minsk.

Our first impressions of Byelorussia were when we left the London—Moscow express at 6 o'clock in the morning.

It was very different from at home. Even the air smelt different from at home. It was fresh and pleasant, the sky was blue and clear and the sun was shining. First of all we decided to find the office of «Голас Радзімы».

We walked round the freshly-washed streets very surprised, for streets at home are not washed regularly and also we were surprised at the magnificence of all the buildings.

At last we found Leninski Prospect, as we turned by Hotel Minsk, the hotel in which we were later to stay. As the office was in this street we decided to walk, not knowing how long the street was. On the way we passed the circus, the Opera House, and many beautiful buildings and monuments. After walking a long time we reached our destination and were made very welcome by all.

We remained there till about 1 o'clock and then were escorted to the bus to Slonim, the place which was to be our home for the next few weeks. Instead we took a taxi, which to our surprise was extremely inexpensive. We said goodbye, hoping to come back to our newfound friends soon.

So our first impressions were pleasant. They were of friendly people, magnificent architecture, streets lined with trees, and, on the whole, a very beautiful and pleasant country.

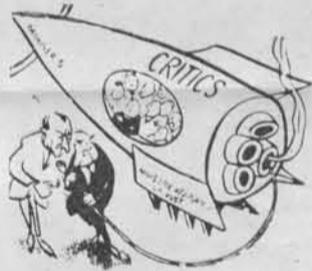
Wendy Buta, Gala Mazuruk.

ХУДОЖНИКИ КОММЕНТИРУЮТ...

Вашингтон не знает, как быть с многочисленными критиками его внешней политики. Остается одно — сослать всех на Марс, иронизирует австралийский карикатурист.

В странах Латинской Америки развернулось движение за выход из Организации американских государств, которая окончательно разоблачила себя как послушное орудие американского империализма.

Части бундесвера, оснащенные американским ядерным оружием, проводят маневры у побережья Шотландии. (Из газет).

— Великолепная идея! Космонавтика — и в самом деле штука стоящая.

«Трибун». Сидней.

В хозяйском башмаке. «Политика», Мехико.

Аттракцион «стартовая площадка»

Белоруссия — Чехословакии

Тесные экономические связи установились между Белоруссией и Социалистической Республикой Чехословакией. Более 30 промышленных предприятий Белорусского экономического района поставляют свою продукцию этой братской стране. Среди техники, экспортируемой в Чехословакию, — различные машины, станки, приборы и другие изделия. Так, Белорусский автомобильный завод на протяжении ряда лет выполняет заказы чехословацких предприятий горнорудной промышленности на поставку большегрузных 25-тонных автосамосвалов.

Большое количество станочного оборудования изготавливают для СССР станкостроители Минска, Витебска, Гомеля и Орши.

В свою очередь предприятия Белоруссии получают от чехословацких друзей большое количество различного технологического оборудования.

Декада польской книги

У Минска открылась декада польской книги. Сотни минчан у першы дзень декады пабывалі ў магазіне «Дружба». І амаль кожны з іх выходзіў з пакупкай. Тут шырока прадстаўлены мастацкая, навукова-тэхнічная, а таксама літаратура па пытаннях мастацтва. Толькі за апошнія дні перад адкрыццём декады польскія сябры прыслалі больш як 300 назваў розных выданняў.

У МАЙСКУЮ наваліцу 1945 года з тонучага карабля «Трэці райх» збегла некалькі дзесяткаў аблезлых пацукоў. І хоць было там у дастатковай колькасці пацуковай атруты, з якой скарыстаў капітан гэтага пірацкага карабля Адольф Гітлер, пацукі засталіся пацукамі—кінуліся ў ваду.

Плылі яны, плылі па акіяну, дрыжалі ад холоду і страху і пачалі ўжо праклінаць у адчай ўсывышыяга за тое, што ён стварыў іх такімі абрыдлівымі істотамі, не здатнымі загніць разам з караблём, капітану якога яны далі клятву на вернасць і на якім яны мелі свой куток і нейкую страву.

І вось у хвіліну роспачы на гарызонце раптам з'явіўся карабель «Галдуотэр». З яго пацягнула пахам долараў і віскі. Завішчелі ад радасці пацукі, завіялялі доўгімі хвастамі і паплылі навіперадкі, каб хутчэй даплылі да збавеннага трапа.

На палубе заўважылі пацукоў. Далажылі капітану.

— Кінце ім канцы,—загадаў той боцману і ўспаў яму ў руку некалькі долараў на ўтрыманне папаўнення.

Па канату, наступаючы адзін другому на хвасты, успаўзлі пацукі на палубу.

— Жывучая гідота, — сплюнуў боцман і адвёў папаўненне ў асобны катушок.

Бадзianie пацукоў з карабля на карабель пачалося ў бурны 1917 год, калі пайшоў да дна

карабель «Царская імперыя». Тады мутныя хвалі нейкім цудам выкінулі гэтыя пачвары на карабель «Вольная бацькаўшычна». Прыстасаваліся яны да жыцця на ім. Жылі, трушчылі зерне, а каб іх не лічылі дармаедкамі, стараліся перака-

карускіх шавіністаў, украінскіх, літоўскіх, латышскіх, эстонскіх і іншых нацыяналістаў, якія таксама далі цягу з «Трэцяга райху». На хвасты сабе разнамасныя жыхары тых катушкоў начаплялі надпісы: князь, прэзідэнт, прэм'ер-мі-

ПАЦУКІ

наць, што яны сапраўдныя патрыёты.

Але вось карабель «Вольная бацькаўшычна» трапіў у небяспечны шторм. Задрыжалі пацукі. Ад страху ім здалосся, што «Вольная бацькаўшычна» ідзе на дно. Кінуліся пацукі ў ваду і паплылі на спатканне з «Трэцім райхам», з якога такім жа чынам перакінуліся на «Галдуотэр».

І жывуць цяпер пацукі ў тым смярдзючым катушцы побач з такімі ж катушкамі вели-

ністр, доктар, прафесар, пісьменнік... Час ад часу бруднымі хвастамі выводзяць яны брудныя малюнкi пра той карабель, на якім некалі трушчылі зерне і называлі сябе патрыётамі. У каго хвост даўжэйшы і спрытнейшы, той і займае цяплейшы куток у катушцы. Але, праўду сказаць, усім ім не вельмі што перападае, таму грызунца паміж сабою, уцапіўшыся за хвасты.

Бываюць у смярдзючым катушцы і свае радасці. Адной з такіх з'явіўся дзень нараджэння пацука з кічкай Стукаліч. Стары гэта пацук, з гнілымі зубамі. Паперы ён шмат перагрыз, таму на хвост сабе пачапіў шыльдачку «Пісьменнік».

Пісак ён і сапраўды спрытны. Асабліва, калі трэба пісаць нешта бруднае і правакацыйнае. Пісаніна гэтага зместу часта друкуецца пад рознымі подпісамі. Апошні подпіс яго—Стукаліч—найбольш адпавядае характару пісаніны.

Псеўданім Стукаліч стаіць у

ПОДЗВІГ НА «ПАЛЯНЕ СМЕРЦІ»

Далёка ад беларускай зямлі застаўся мілы з дзяцінства сibirскі край. Ці даўно Васіль Караткоў калясіў па ім на сваім грузавіку, збіраючы з палёў калгасны ўраджай, а ў вольны час з бацькам блукаў па таёжнай глухамані, шукаючы пушнога звера?

І вось ён, плячысты, здаровы, з характэрным для сibirака крыху суровым поглядам з-пад густых брывей, сядзіць у ленинскім пакоі і піша дадому, у далёкую Сібір.

«...А цяпер, тата, я сапраўдны салдат. У гвардыі службу, сапёрам буду. Сёння прымалі ваенную прысягу. Калі чарга дайшла да мяне, скажу праўду, нібы мурашкі па целу пабеглі. Гэта ж такая клятва, тата! Я памятаю твае расказы пра службу ў арміі, пра вайну, пра тое, як ты выконваў гэтую клятву. Хачу і буду такім, як ты».

...Дні беглі за днямі. Прайшоў другі год службы. Васіль стаў сержантам, выдатным спецыялістам сапёрнай справы.

Раніцай, напярэдадні свята 20-годдзя Перамогі над фашыскай Германіяй, сержант Караткоў быў тэрмінова выклікан да камандзіра палка. З'явіўся ён у штаб, калі там было ўжо дзевяць чалавек.

— Ну вось, цяпер усе ў зборы, — адразу ж пачаў камандзір.

— Паездзеце з лейтэнантам Базылевым на тэрміновае баявое заданне. Можна і цяжкая дзевяццацца, але я ўпэўнены, справіцеся. Дайце добры салют у гонар дня Перамогі! Жадаю поспехаў, таварышы!

...Да месца работ прыбылі апоўдні. Іх праважаты, Андрэй Купрыянавіч Капельчык, сталы чалавек з густой сівізнай, трывожна глядзеў у маладыя твары салдат.

— У вайну гэта было, калі праклятыя фашысты ўжо ўцякалі з нашай беларускай зямлі. Вось тут у іх і быў склад боепрыпасаў, які яны ўзарвалі. Толькі, відаць, не ўсё было знішчана, таму што ўжо два хлопцы нашыя загінулі на гэтым месцы ад выбухаў і жывёлы страцілі да дзевяці галоў ад гэтага. Палянай смерці прызвалі мы гэта месца. Вы ўжо глядзіце, сыны, будзеце асцярожнымі!

— Ну, што ж — вось яна, гэта паляна, ўся на вачах. Будзем біцца з ёю, — сказаў лейтэнант Базылеў.

Асцярожна, крок за крокам, а дзе і паўзком, воіны з дапамогай прыбораў абмацвалі кожны метр зямлі. Яшчэ

крок, другі, і раптам сержант Караткоў пачуў у навушніках мінашукальніка характэрны піск. Значыць, у зямлі метал.

— Ёсць снарады! — тут жа дакладвае ён лейтэнанту.

Усе, хто працаваў побач, замерлі. Базылеў старанна аглядае кавалак зямлі і спецыяльным шчупам вызначае месцазнаходжанне смертаноснага снарада. Але як падабрацца да яго, як выцягнуць, абясшкодзіць? Вось яны, хвіліны, на працягу якіх можа здарыцца адзіная для сапёра фатальная памылка.

— Ну, што ж, таварыш Караткоў, пачнём з вамі. Астатнім адыйсці ў небяспечнае месца, — загадвае афіцэр.

Да зямлі прыпалі двое. Спачатку сапёрнымі лапатамі, потым сіззорыкамі, а потым і проста голымі рукамі раскопвалі яны зямлю. Нарэшце! Перад вачыма сапёраў — пузатае, праржавелае цела буйнакалібернага снарада.

Лейтэнант і сержант моўчкі пераглядаюцца. Базылеў вызначае, што вага снарада не меней 100 кілаграмаў. Не, удваіх такую грамадзіну не выцягнуць з зямлі.

— Вярнуце мне, — загадвае лейтэнант. — Ды самую моцную і доўгую.

Зноў пальцы яго рук у які ўжо раз асцярожна датыкаюцца да корпуса снарада. Сержант Караткоў дапамагае камандзіру абвязаць снарад вяроўкай. Гатова! Адышоўшы ў сховішча, сапё-

ры павольна выцягваюць яго з зямлі.

Дзвюхмінутная паўза, і лейтэнант з Каратковым зноў ля снарада. Яшчэ раз яны з усіх бакоў аглядаюць яго корпус, асабліва галоўку ўрывацеля.

«Можна на руках перанесці». — вырашае Базылеў і разам з іншымі сапёрамі-смельчакімі ўкладае снарад у кузаў бронетранспарцёра на спецыяльную падушку з пяскоў і пілавіння.

Зноў пачынаюцца пошукі боепрыпасаў. Хутка іх знайшлі цэлы штабель. Рукі, умелыя і верныя салдацкія рукі, робяць сваю справу.

У чарговы, ужо дзевяты небяспечны рэйс выдзе бронетранспарцёр да месца ўзрыву снарадаў вадзіцель Ахрэмыч.

Закончыўся першы дзень цяжкай працы. Потым другі, трэці, чацвёрты — усе восем дзён побач са смерцю працавалі сапёры на паляне і начыста абясшкодзілі яе. Больш трохсот снарадаў дасталі яны з зямлі. І магутны выбух іх быў нібы адгалоскам таго памятнага салюта, што на ўвесь свет прагрымела ў пераможны 1945 год.

Як і чым вызначыць гэту працу простых хлопцаў у салдацкіх шынялях! Нямала з іх Савецкі ўрад ужо ўзнагародзіў ардэнамі і медалямі. А абдымкі незнаёмых, але блізкіх і родных людзей з пасёлка Івацэвічы, іх пацалункі, слёзы ўдзячнасці! Ці ж гэта не высокая ўзнагарода для тых, хто сёння стаіць на варце любімай Радзімы?

М. ПАРШЫН.

ПА ГРЫБЫ

Фотаэцюд А. Глінскага.

Евгений ВИНОКУРОВ

СИНЕВА

Меня в Полесье занесло.
За реками и за лесами
Есть белорусское село —
Все с ясно-синими глазами.

С ведром босую у реки
Девчонку встретите
на склоне.
Как голубые угольки,
Глаза ожгут из-под ладони.

В шинельке, —
видно, был солдат —
Мужчина возится в овине,
Окликни — он поднимет
взгляд,
Исполненный глубокой сини.

Бредет старуха через льны
С грибной корзинкой
и с клюкою.
И очи древние полны
Голубоватого покоя.

Пять у забора молодух,
Судачат, ахают, вздыхают...
Глаза — захватывает дух! —
Так синевой и полыхают.

Девчата.
Скромен их наряд.
Застенчивые царовнички,
Зардевшись, синеву дарят,
Как драгоценность, сквозь
реснички.

СЕЛЬСКИМ ЖЫХАРАМ — ГАРАДСКІЯ ВЫГОДЫ

Беларуская вёска недалёка будучага — гэта прыгожыя прамыя вуліцы, забудаваныя двухпавярховымі цаглянымі дамамі. У кожным — чатыры кватэры з усімі выгодамі. Над адным з такіх тыпавых праектаў будаўніцтва новай вёскі працуе калектыў лабараторыі сельскіх будынкаў і збудаванняў Інстытута будаўніцтва і архітэктуры Дзяржбуда БССР.

— Вучоныя прыйшлі да вываду, — расказвае кіраўнік лабараторыі кандыдат тэхнічных навук Ігар Васільеў, — што сяло трэба забудоўваць у асноўным двухпавярховымі дамамі. Яны могуць быць і двух- і чатырохкватэрнымі.

Сельская кватэра павінна мець прасторную кухню-сталоўку. З яе — выхад у ванную з акном. Такое размяшчэнне зручна для гаспадыні і паляпшае мікраклімат кватэры. Плануецца каналізацыя, сушыльная шафа для верхняга адзення, кладоўка. Пры доме будуць тыпавыя памяшканні для жывёлы, птушкі, захоўвання гародніны.

Дамы цагляныя. Але ў лабараторыі ўжо створаны панелі з уцяпленнем. Яны вельмі эканамічныя. Вытворчасць гэтых панелей асвоена ў Лепелі. Першыя дамы з іх пачалі будаваць у Віцебскай вобласці.

ПОЛЬСКИ ГУМАР

ДОБРАЕ ВЫХАВАННЕ

На прыгараднай станцыі з поезда выходзіць жанчына і просіць хлопчыка, які ішоў міма, паднесці яе чамадан. Перад варотамі дачы яна дае яму дробную манету, якую хлопчык прымае моўчкі.

— Ці ты не ведаеш, што гавораць добра выхаваныя хлопчыкі, калі ім даюць два злотыя за дастаўку чамадана? Чаму ж ты маўчыш?

— Я вельмі добра выхаваны, каб гаварыць такія словы.

ЛЮБЯЧЫ СЫНОК

— Дай ручку, я табе насыплю арэшкаў.
— Лепей насыпце татачы.
— Ты так любіш татачку?
— Не, у яго рука большая.

БЕЗ СУМНЕННЯ

— Я хацела б ведаць, — гаворыць жонка свайму мужу, — ці будзеш ты мяне кахаць паранейшаму, калі мае валасы стануць сівымі?
— Зразумела, я ж кахаў цябе, калі твае валасы былі чорнымі, русымі, рудымі, фіялетава-вымы...

ВАС ШУКАЮЦЬ І ЧАКАЮЦЬ СВАЯКІ

АСМАЛОУСКУЮ Ніну Сцяпанаву, ураджэнку вёскі Гарадзешня Клімавіцкага раёна, шукае маці Асмалоўская Ганна

Аляксандраўна. Усіх, хто ведае пра яе лёс, просім паведамаць на адрас рэдакцыі.

ФАРБЫ ВОСЕНІ

Апошнім характэрным годам запалыхала над зямлёю пераліўнае багацце фарбаў. Хоць святло дня шпарка скарачаецца, цямяюць ночы, але і гэта мае сваё велічнае гучанне.

Пад туга нацягнутым сноўкам блакітнага неба нячутным сінім агнём дагараюць палявыя васількі, жоўтымі пялёсткамі трапеча слабечнік, у шэры лямец загарнулася сушаніца балотная, залаціцца лаганец, палын, блёкат чорны, бяссмертнік. З муравы ўсміхаюцца адуванчыкі, іх кветкі ў дрэннае надвор'е і ўначы «спяць», а ўдзень, звяртаючыся да сонца, лавяць яго цёплыя пацалункі.

Сям-там горда ўзнямае бэзавыя галоўкі сівец, свецяцца фіялкі, мільгаюць рамонкі, ружавеюць мяцёлкі мяты і вянкы дзярэгі пустазельнай. Палатно зямлі вышываюць сваім узорам ружова-малінавы чартапалох, ружова-пурпуровы расходнік. Самым разнастайным польмем шугаюць на клумбах і пад вокнамі хат пышнатварыя вяргіні, астры, флоксы.

Зыбкія глыбіні мяккага паветра напаўняе густы водар збажыны, антонавак, кветак. Ідзе ўборка ўраджаю. Ад світання і да позняга вечара чуваць рокат камбайнаў і аўтамашын. Жыта, пшаніца, ячмень, ільнасемя залатым патокам цякуць у засеці.

У лясных нетрах сокам здароўя наліліся ягады, даспяваюць арэхі, а вільготныя імхі засыпаюць крамяныя грыбы. Толькі не лянся, і ты будзеш мець дадатковы ласунак духмяных скарбаў у зімовы перыяд.

З пясчаных начовак ракі, дзе пад ветрам гуляюць пеністыя хвалі, усё часцей на берагі выпаўзае белымі пасмамі туман. Вадзяны дым клубіцца на сенажацях і палощах золкай расой стагі сена, кусты вербалоу, вяршыні дрэў. У прыбрэжных травах дрэмлюць рыбы. Сярод гарлачыкавых алей, пад люстравым дахам Бярэзіны пабліскаюць срабрыста-бронзавай лускай плоткі, язі, акуні, шчупакі. У цёмных прынах глею корпаюцца ўюны, карасі, ліні.

Вялікія змены адбываюцца і ў паводзінах крылатых насельнікаў нашага краю. Заціхла большасць птушак. Не чуваць звычайных канцэртаў на скошаных лугах. Цішыня агортвае ўзлескі і прапахлыя жывіцый асновыя бары.

Яшчэ дзе-нідзе перад адлётам у вырай трывожна крыкне івалга, празвініць званок берасцянікі, пачуеш галубіны кліч, лопат краншнэпа. Затое раніцай у водблісках зары здалёк коціцца голас старэйшага ў свеце будзільніка — вясковага пеўня.

Пасля жніва на ржышча, каб пакарміцца зярнятамі, прылятаюць гракі, жаваранкі, туркі. На балоце за «круглы стол» купін на свае «пасяджэнні» ўсё часцей збіраюцца жураўлі, гусі, качкі...

Хутка з нашых мясцін адлятуць стрыжы, зязюлі, салаўі, буслы, гарадскія ластаўкі, а іх пустыя гнезды, у якіх так нядаўна бурліла вясёлае жыццё, будуць наводзіць восеньскі сум. Пачуўшы трывожныя галасы адлятаючых у заморскія далі птушак, вадалюбы-бабры пачынаюць рамоніт жылых памяшканняў і штоноч выходзяць на бліжэйшыя «дзялянкі», дзе займаюцца нарыхтоўкай галінкавага корму.

Калі ў крышталевым небе загрымаць развіталыя мелодыі жураўлёў, то і лясныя асілікі-ласі пачнуць вырашаць шлюбныя пытанні. Пазней на апусцелых палянах у срабрыстыя трубы зайграюць жыццёвыя гімны і навасельцы — алені.

На бульбяных ўчасткі выходзяць дзікі, у ягадніках блукаюць касалопы мядзведзі. Любячы яны сакавітыя чарніцы, маліну. Больш часу бавіць на паляванні стары барсук, зараснікамі сноўдае злосная рысь.

Ул. БУТАРАЎ.

РЕДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНИНСКІ ПРАСПЕКТ, 77,
ДОМ ДРУЖУ.
РЕДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».
ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 3-25-52.